

Οι άτολμες μεταρρυθμίσεις βάθυναν την ύφεση

Στην τελευταία συνάντηση του σεμιναρίου του προγράμματος Jean Monnet, που πραγματοποιήθηκε για 20ή συνεχή χρονιά υπό την αιγίδα του Γιώργου Δημόπουλου, καθηγητή της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet και ομότιμου καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τίτλο «Η Ελληνική και Ευρωπαϊκή Κρίση: Ανάπτυξη, Απασχόληση, Ασφαλιστικό, Προσφυγικό», έδωσαν ομιλίες οι Νίκος Βέττας και Γιώργος Μπήτρος.

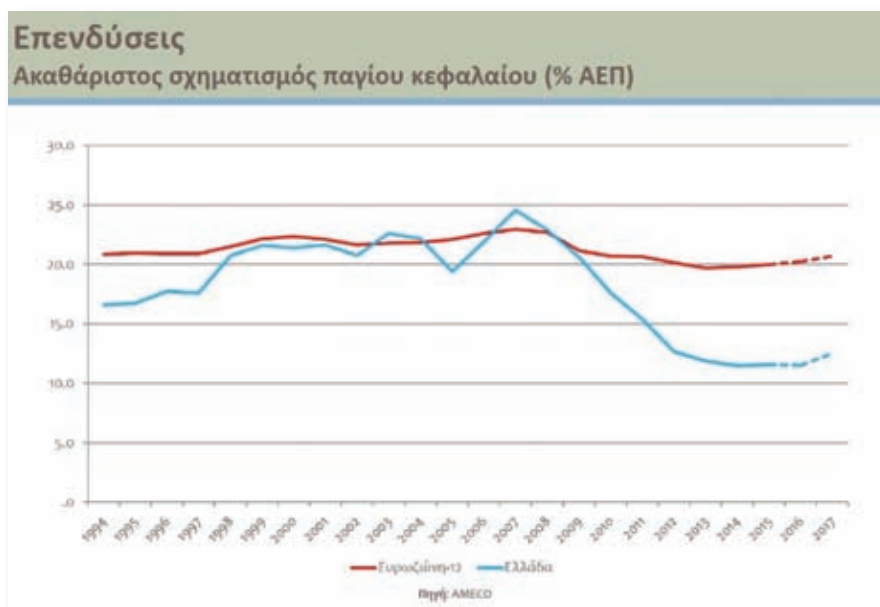
«**Ο**πως και να δει κανείς τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας, ήταν αναπόφευκτη η βίαιη διόρθωση με σημαντική ύφεση μετά το 2009. Αλλά η οικονομία θα μπορούσε να συρρικνωθεί με ένα μέγεθος το οποίο δεν χρειαζόταν να είναι σωρευτικά μεγαλύτερο του 15% ή έστω λίγο μεγαλύτερο» ανέφερε χαρακτηριστικά ο **Νίκος Βέττας** στην ομιλία του: «**Αναπτυξιακό Πρότυπο και η (μη) Μεταρρύθμιση της Ελληνικής Οικονομίας**». «Έχει υπάρξει

ένα επιπλέον 10% ύφεσης, το οποίο σχετίζεται με τον άτολμο αρχικό σχεδιασμό των προγραμμάτων, ο οποίος δεν είχε σαφές αναπτυξιακό στίγμα και αξιοπιστία, και, κυρίως, με την κακή εφαρμογή τους και τη συνακόλουθη αβεβαιότητα» εκτίμησε ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE). «Αυτό το 10% μπορεί να επανέλθει στην ελληνική οικονομία, ως θετικό μέρος, αν υπάρξει σαφήνεια και αξιοπιστία στην οικονομική πολιτική. Και μπορεί να το καρπωθούν τα ελληνικά νοικοκυριά μέσα στα επόμενα 3-4 χρόνια» πρόβλεψε ο καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, θέτοντας όμως ταυτόχρονα δύο προβληματισμούς για το μέλλον: «Θα διατηρηθεί ισοσκελισμένο το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, όταν επιστρέψει η ανάπτυξη και υπάρχουν περισσότερα χρήματα στις τσέπες των Ελλήνων για αγορές εισαγόμενων προϊόντων» και «πώς θα δι-

ορθωθεί το πρόβλημα της χρόνιας στασιμότητας στην παραγωγικότητα».

Αποτιμώντας τα προγράμματα διάσωσης της Ελλάδας, υπογράμμισε ότι είχαν «δύο φιλοδοξίες»: να μειώσουν τα δίδαμα ελλείμματα (σ.σ.: στο ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) και να βελτιώσουν τη δομή της ελληνικής οικονομίας. Η εκτίμησή του ήταν ότι σημειώθηκε «σημαντική επιτυχία» στον πρώτο στόχο, αλλά «παταγώδης αποτυχία» στον δεύτερο. Αυτή η αποτυχία των προγραμμάτων να θεραπεύσουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα λόγω του κινδύνου εξόδου από τη νομισματική ένωση οδήγησαν σε «ελεύθερη πτώση» –όπως ανέφερε επί λέξει– τις επενδύσεις.

Οι επενδύσεις πριν από την κρίση ήταν γύρω στο 24-25% του ΑΕΠ και τώρα είναι περίπου στο 11% του ΑΕΠ – «ενός ΑΕΠ που είναι περίπου 26% χαμηλότερο»!

Νίκος Βέττας

Α.Ξ.Ε. ως % του ΑΕΠ		
	2000-2008	2009-2015
Γερμανία	3,0%	1,7%
Ιρλανδία	21,0%	27,9%
Ελλάδα	1,1%	0,6%
Ισπανία	4,2%	2,1%
Πορτογαλία	3,7%	4,3%

Πηγή: Eurostat

«Πρακτικά, κανείς δεν στοιχηματίζει σε αυτή τη χώρα» διαπίστωσε με απογοήτευση ο Ν. Βέττας, προσθέτοντας όμως κι έναν αισιόδοξο τόνο: «Τα κεφάλαια που χρειάζονται για την ανάκαμψη, αντικειμενικά, δεν είναι πολλά. Είναι της τάξης των 10 δισ. ευρώ τον χρόνο. Αλλά δεν θα έρθουν από μόνα τους και η προσαρμογή μπορεί να γίνει μόνο σταδιακά».

Στον πάτο του βαρελιού

Δίνοντας συγκριτικά στοιχεία για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης, δήλωσε ευθαρσώς: «Είμαστε ο πάτος του βαρελιού. Δεν θέλουμε τους ξένους, δεν θέλουμε τις υψηλές αξίες θέσεις εργασίας, δεν θέλουμε ούτε την τεχνολογία τους». Οι

άμεσες ξένες επενδύσεις ήταν περίπου στο 1% του ΑΕΠ «τις καλές ημέρες», ενώ, «τώρα που χρειαζόμαστε επειγόντως ξένα κεφάλαια», έχουν πέσει στο 0,6% του ΑΕΠ. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Eurostat που παρέθεσε συνοπτικά ο διακεκριμένος ομιλητής, η Πορτογαλία είχε τριπλάσιες άμεσες ξένες επενδύσεις ως προς το ΑΕΠ από την Ελλάδα την περίοδο 2000-2008 (3,7% έναντι 1,1%) και επταπλάσιες την περίοδο 2009-2015 (4,3% έναντι 0,6%). Τις αντίστοιχες περιόδους, η Ιρλανδία είχε 19 και 46 φορές περισσότερες...

Μια πικρή αλήθεια κι ένα ψέμα

Για τους έμμεσους φόρους στην κατανάλωση, που αυξάνονται διαδοχικά τα τελευταία χρόνια, δεν δίστασε να πει την «πικρή αλήθεια»: «Όσο κι αν έχουν κόστος και είναι επώδυνοι για τα νοικοκυριά, είναι λογικοί φόροι σε μια οικονομία η οποία πρέπει να στρέψει το παραγωγικό της μοντέλο προς τα έξω. Αντίθετα, πρέπει να υπάρξει ελάφρυνση της εργασίας από τη φορολογία και από τις άλλες επιβαρύνσεις».

«Όποιος λέει ότι μπορεί να διορθώσει το δημοσιονομικό πρόβλημα, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, χωρίς να κόψει τη συνταξιοδοτική δαπάνη, δεν λέει αλήθεια» προσέθεσε ανενδοίαστα. Όπως έδειξε, η συνταξιοδοτική δαπάνη πλησιάζει το 17% του ΑΕΠ (σ.σ.: σε προηγούμενη διάλεξη του σεμιναρίου, ο πρώην διοικητής του ΙΚΑ Μιλτιάδης Νεκτάριος είχε

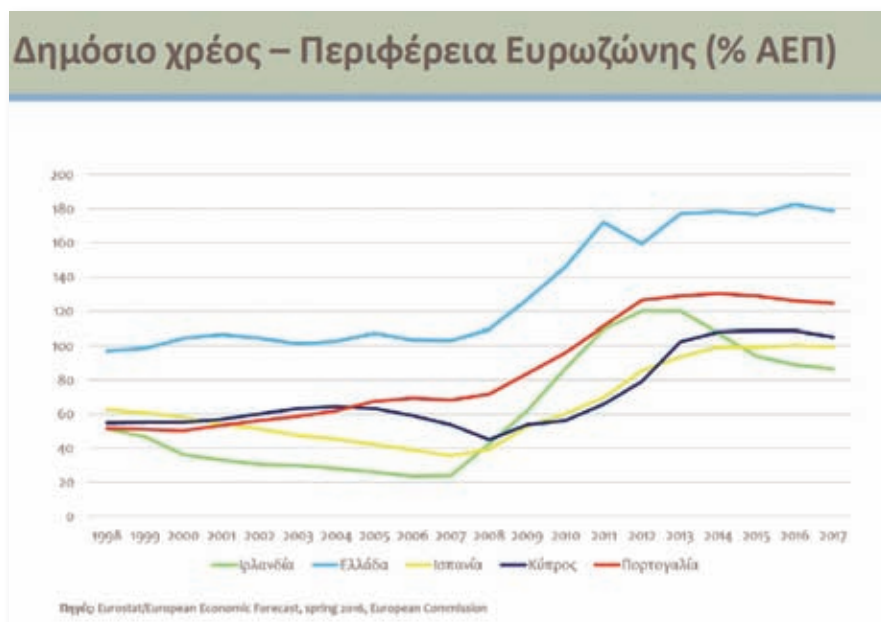
αναφέρει ότι το συγκεκριμένο ποσοστό συνιστά παγκόσμιο ρεκόρ). «Δηλαδή κάθε 100 ευρώ που παράγονται στη χώρα, 17 πηγαίνουν σε συντάξεις. Από αυτά, περίπου τα 10 ευρώ είναι από τις εισφορές που δίνονται εκείνη τη χρονιά, ενώ τα άλλα 7 ευρώ είναι από τη φορολογία» εξήγησε, εκτιμώντας ότι «αυτό... δεν βγαίνει ως εξίσωση».

Επιφανειακή ανάλυση

«Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι δημόσιες δαπάνες στην Ελλάδα δεν ήταν συστηματικά πολύ υψηλότερες από αυτές των άλλων ευρωπαϊκών κρατών», σύμφωνα και με τα στοιχεία που κατέθεσε. «Δεν ήταν, λοιπόν, τόσο σημαντικό το πρόβλημα λόγω των επίσημων δημόσιων δαπανών» συμπέρανε. «Το πρόβλημα», όπως είπε, «ήταν κυρίως ότι η κρατική διοίκηση και ο υπόλοιπος δημόσιος τομέας ήταν –και εξακολουθούν να είναι, και ίσως είναι ακόμη περισσότερο σήμερα– τόσο στρεβλά διασυνδεδεμένοι με την υπόλοιπη οικονομία, ώστε να απορροφούν συστηματικά πόρους από αυτήν». Και πρόσθεσε: «Δημιουργήσαμε μια κλειστή οικονομία η οποία επέτρεπε επί της ουσίας μόνο επενδύσεις αρεστές σε αυτό το κρατικό σύστημα, δεν αντάμειβε την παραγωγική εργασία, αλλά κυρίως την αναζήτηση πελατειακών προσόδων, με αποτέλεσμα η παραγωγικότητα διαρκώς να μειώνεται».

Χωρίς οικονομική λογική

Σε ερώτηση της *Οικονομικής* για το αν είναι υφεισιογόνος ο στόχος για πρωτογενή πλεονάσματα 3,5% του ΑΕΠ από το 2018, απάντησε ως εξής: «Η δέσμευση για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% για πολύ μεγάλο διάστημα στερείται οικονομικής λογικής. Πιστεύω πως βρίσκεται στο μείγμα της τρέχουσας οικονομικής πολιτικής περισσότερο για να αντισταθμίσει την έλλειψη αξιοπιστίας ανάμεσα σε όσους διαπραγματεύονται το πρόγραμμα. Ο στόχος τίθεται κυρίως σαν ένα “μαξιλάρι”, ένα μεγάλο περιθώριο ασφαλείας, σε περίπτωση που υπάρχουν αστοχίες στην εφαρμογή. Όσον αφορά την υφεισιακή επίπτωση, αυτή υπάρχει, αλλά γνωρίζουμε από την οικονομική ανάλυση ότι ο κύριος προσδιοριστικός παράγοντας στην ανάπτυξη μιας οικονομίας είναι οι προσδοκίες, και αυτές εξαρτώνται τόσο από το μείγμα όσο και από την αξιοπιστία της ακολουθούμενης πολιτικής».

Συνταξιοδοτική δαπάνη (% ΑΕΠ)

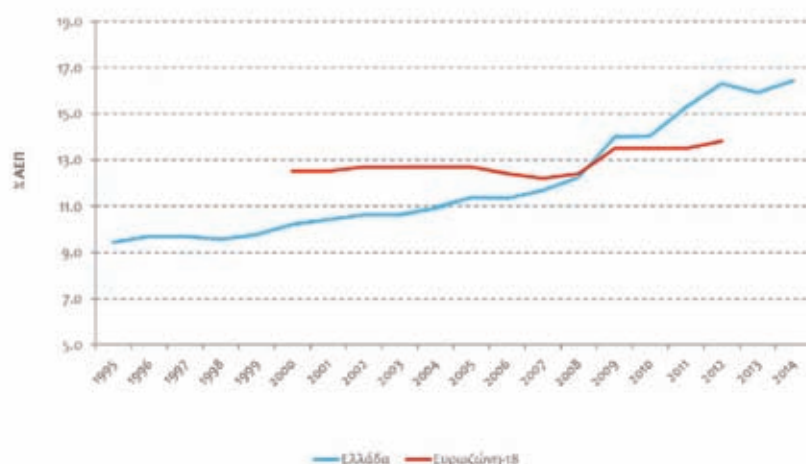
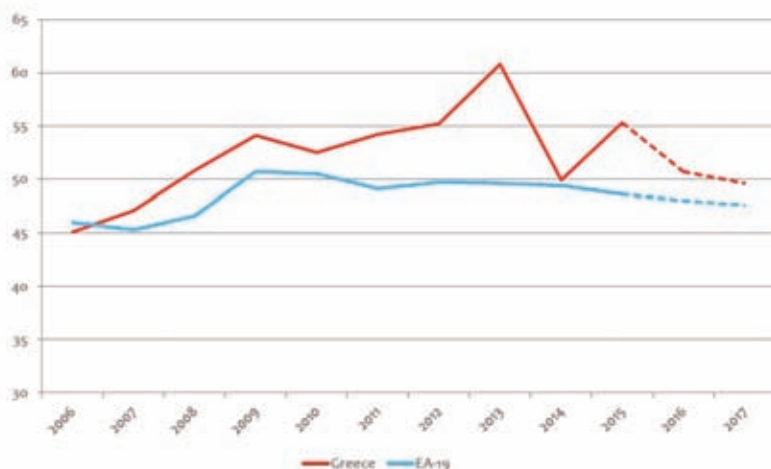

Fig. 10 Social Budget 2009, Ministry of Labour & Social Security, 2010/Eurostat

Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού (% ΑΕΠ)

Sources: European Economic Forecast, spring 2016, European Commission

Θεμελιώδης στρέβλωση

«Η υπεραπασχόληση στο Δημόσιο αποτελεί την πλέον θεμελιώδη στρέβλωση της οικονομίας μας και, όσο δεν διορθώνεται, αποκλείεται οποιαδήποτε έξοδος από το αδιέξοδο στο οποίο βρισκόμαστε» εκτίμησε ο **Γιώργος Μπήτρος** στην ομιλία του: «**Εθνικές Οικονομικές Πολιτικές σε Περιβάλλον Οικονομικής Ενοποίησης: Μαθήματα από την Περίπτωση της Ελλάδος**», υπογραμμίζοντας ότι «η βί-

αιη μείωση του αριθμού των θέσεων στο Δημόσιο έχει καταστεί περισσότερο επείγουσα από ποτέ άλλοτε».

Αίσθηση προκάλεσε η αναφορά του σε ένα άρθρο που είχε γράψει ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1987, όντας πρωθυπουργός, στο οποίο παραδεχόταν κι εκείνος, από τότε, ότι «έχουμε περίπου το διπλάσιο προσωπικό από αυτό που απαιτείται για να παράγουμε τις απαιτούμενες κρατικές υπηρεσίες».

Γιώργος Μπήτρος

445 χιλιάδες πλεονάζοντες

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, οι απασχολούμενοι στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ανέρχονταν σε 868 χιλιάδες το 2011, ποσοστό 22,6% του συνόλου των απασχολούμενων. Συγκρίνοντας το ποσοστό αυτό με το αντίστοιχο το ίδιο έτος στη Γερμανία (11%), ο ομότιμος καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών προσδιόρισε σε... 445 χιλιάδες (!) τους εν Ελλάδι πλεονάζοντες δημοσίους υπαλλήλους.

«Η ύφεση έγινε σημαντικά βαθύτερη, γιατί απορροφήθηκε από τον ιδιωτικό τομέα» ήταν η εκτίμηση του Γ. Μπήτρου. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του, αν είχαν αποκοπεί από τον προϋπολογισμό αυτοί οι 445 χιλιάδες υπάλληλοι, το ελληνικό ΑΕΠ θα συρρικνωνόταν 11,1 αντί 28,9 δισ. ευρώ. (Οι υπολογισμοί του βασίστηκαν στην υπόθεση ότι ο μέσος εργαζόμενος στον ιδιωτικό τομέα προσθέτει κατ' έτος 65 χιλιάδες ευρώ στο ΑΕΠ και ο αντίστοιχος στον δημόσιο τομέα 25 χιλιάδες ευρώ.)

Ένα θαύμα παγκόσμιας εμβέλειας

Ειδική μνεία έκανε στην ελληνική ποντοπόρο ναυτιλία, αξιολογώντας την ως «το πιο επιτυχημένο παραγωγικό πρότυπο» που έχουμε. Όπως είπε, «ο ελληνόκτητος στόλος κατείχε και κατέχει σήμερα την πρώτη θέση στον κόσμο, με μεταφορική ικανότητα που αντιστοιχεί σε παραπάνω από 15% της παγκόσμιας χωρητικότητας», συμπεραίνοντας ότι «κάτω από συνθήκες οξύτατου ανταγωνισμού, οι Έλληνες μπορούμε να κάνουμε ακόμη και θαύματα παγκόσμιας εμβέλειας». Δεν παρέλειψε, μάλιστα, να στηλιτεύσει την αδιαφορία της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την «προφανή ολιγοπωλιακή διάρθρωση των ακτοπλοϊκών γραμμών» στην ελληνική επικράτεια.

ΟΕ